

Šárka Kumperová: *Příčiny vzniku a vzestupu Islámského státu: reflexe v literatuře.* FHS UK, Praha 2017, 52 s.

Politický, vojenský a v neposlední míře mediální rozmach tzv. Islámského státu v poslední zhruba dekádě právem vyvolává pozornost veřejnosti, nejen akademické. Bakalářská práce na toto téma je proto víc než vítaná. Autorka přitom nedisponuje kompetencemi pro vlastní výzkum daného tématu (spíše než aby nebylo přínosné, kdyby „objektivně popisovala a zabývala se tím, jak Islámský stát vznikl“, jak tvrdí na s. 4), rozumně se proto uchýlila k literární rešerši, jejímž cílem je zhodnotit „jakými příčinami si vybrané knihy, respektive vybraní autoři, vznik a vzestup Islámského státu vysvětlují“ (s. 3). Rovněž omezení pramenů (nikoli literatury, jak je uvedeno na s. 52) na knižní díla publikovaná v českém jazyce v daném časovém období je relevantní.

Práce je rozdělena do dvou částí, v první z nich autorka představuje analyzované knihy a do jisté míry i jejich autory, v obsáhlejší druhé části postupně tematizuje roli vůdčích osobností, vliv americké invaze do Iráku, vnitropolitické situace v Iráku a Sýrii, vztahy mezi sunnity a ší'ity, média, vlastní ideologii tzv. Islámského státu a mezinárodněpolitické aspekty, především ve vztahu k USA, Íránu, Saudské Arábii, Turecku a Rusku. Dochází k závěru, že většina autorů vysvětluje vznik a úspěch tzv. Islámského státu multikauzálně, přičemž za významný spouštěcí faktor, katalyzující další příčiny, označují destabilizaci regionu v důsledku americké invaze do Iráku a událostí tzv. Arabského jara; „rozdíl mezi jednotlivými příčinami můžeme vidět v tom, jak detailně jsou danými autory jednotlivé příčiny rozpracovány a jak rozsáhle o nich autoři píší“ (s. 51).

Nakolik znám analyzované prameny, lze s tímto závěrem vyslovit souhlas. Nutno však konstatovat, že pro kvalitní bakalářskou práci je provedený popis (nikoli analýza v plném slova smyslu, ačkoli autorka svou práci za analýzu opakovaně označuje) poněkud nedostatečný. Hlavním problémem je absentující metodologie, tedy explicitní vymezení způsobu obsahové analýzy, kterého by se práce držela, stejně jako absence dalších analytických postupů. Proč jednotliví autoři o vzniku a vzestupu tzv. Islámského státu píší právě takto? Jak se liší analytické a výkladové postupy populárních a akademických monografií? Práce jednotlivců od kolektivních děl? V případě překladových děl (4 z celkových 5 analyzovaných knih) by bylo třeba rovněž srovnat překlady s originály, a to nejen z hlediska používané terminologie (autorka na s. 3 píše, že ji záměrně sjednocovala – pro její podání to bylo náležité, stejně jako relevantní volba „etalonu“, to však neznamená, že i těchto znaků neměla využít k vlastní analýze).

Nemenším nedostatkem je výběr „vzorku“. Zatímco některá uplatněná kritéria považují za plně relevantní (viz výše), není vůbec jasné, proč autorka ze své analýzy vyloučila biograficky pojaté knihy? Zdůvodnění, že „chtěla vycházet z odborných knih“ (s. 5) neobstojí, neboť tento charakter neměly ani některé z těch, které do analýzy zahrnula (sama to konstatuje na s. 7). Snad ještě problematičtější je omezení na díla, která uvádí termín „Islámský stát“ v titulu. Zvolíme-li „Islámský stát“ jako předmětové heslo, jednoduchou rešerši v katalogu Národní knihovny dojdeme k souboru 17ti titulů relevantních jazykově a časově, z nichž přinejmenším 3 další (mimo ty analyzované) pojednávají o tématu a nejsou biografiemi, a to nemluvíme o existenci obecněji zaměřených politologických či islamologických děl, v nichž je tematiky tzv. Islámského státu sice dílčí, avšak významnou měrou přítomná. Konečně i pokud uplatníme autorčina svévolná kritéria výběru, jedna relevantní kniha její pozornosti unikla (K. Plisková: *Propaganda džihádu*, Brno 2016); zde ovšem připouštím možnost, že kniha mohla reálně vyjít opožděně vůči uvedenému roku vydání a Š. Kumperová tudíž nemusela mít čas k tomu, aby se s ní seznámila (jako DP byla nicméně v Brně obhájena už v lednu 2015).

Nadšený amatérismus, který v posuzované práci namnoze nahrazuje akademickou akribii, přímo ční i z jejího stylu výkladu. Autorka je zejména v úvodních pasážích nejistá, argumentuje osobně a „školsky“ („S touto větou se určitě ztotožňuji“; zúžení vzorku, které se „[mi] pro typ práce, ... i pro množství času ... jeví jako legitimní“; kritérium, „na kterém jsme se s vedoucím práce dohodli“ atd.; vše na s. 5); se stylistickými nedostatky se však setkáváme i na dalších stranách, stejně jako s nedostatky pravopisnými (zejm. interpunkce).

* * *

Šárka Kumperová si pro svoji bakalářskou práci zvolila nosné téma a vzhledem ke svým schopnostem relevantní metodu analýzy. Pomineme-li přitom nevhodně zvolený vzorek, úspěšně provedla i její první, deskriptivní část. Řídila se přitom nejspíš „zdravým selským rozumem“, proto také k práci nepoužila žádnou sekundární literaturu, cituje jen (ze svého hlediska) prameny. Závažným nedostatkem je to, že neprovedla žádnou hlubší, metodologicky ukotvenou obsahovou analýzu textů, natož jiné typy kontextuální analýzy, tím méně interpretace. Z těchto důvodů sice práci *Příčiny vzniku a vzestupu Islámského státu: reflexe v literatuře* **doporučuji k obhajobě**, hodnotím nicméně jen jako **dobrou**.

V Praze dne 31. července 2017

Prof. PhDr. Zdeněk R. Nešpor, PhD.